

τοὺς νομέας χρῆσθαι οὕτως ὅπως ἂν αὐτοὶ βούλωνται. ἔτι τοίνυν οὐδεμίαν πώποτε ἀγέλην ἠσθήμεθα συστάσαν ἐπὶ τὸν νομέα οὔτε ὡς μὴ πείθεσθαι οὔτε ὡς μὴ ἐπιτρέπει τῷ καρπῷ χρῆσθαι, ἀλλὰ καὶ χαλεπώτεραί εἰσι αἱ ἀγέλαι πᾶσι τοῖς ἀλλοφύλοις ἢ τοῖς ἄρχουσὶ τε καὶ ὠφελουμένοις 5 ἀπ' αὐτῶν. ἄνθρωποι δὲ ἐπ' οὐδένας μᾶλλον συνίστανται ἢ ἐπὶ τούτους οὓς ἂν αἰσθωνται ἄρχειν αὐτῶν ἐπιχειροῦντας. 3 ὅτε μὲν δὴ ταῦτα ἐνεθυμούμεθα, οὕτως ἐγιγνώσκομεν περὶ αὐτῶν, ὡς ἀνθρώπων πεφυκότι πάντων τῶν ἄλλων ῥᾶον εἴη ζῶων ἢ ἀνθρώπων ἄρχειν. ἐπειδὴ δὲ ἐνενοήσαμεν ὅτι 10 Κῦρος ἐγένετο Πέρσης, ὃς παμπόλλους μὲν ἀνθρώπους ἐκτήσατο πειθομένους αὐτῷ, παμπόλλας δὲ πόλεις, πάμπολλα δὲ ἔθνη, ἐκ τούτου δὴ ἠναγκαζόμεθα μετανοεῖν μὴ οὔτε τῶν ἀδυνάτων οὔτε τῶν χαλεπῶν ἔργων ἢ τὸ ἀνθρώπων ἄρχειν, ἣν τις ἐπισταμένως τοῦτο πράττη. Κύρῳ γοῦν 15 ἴσμεν ἐθελήσαντας πείθεσθαι τοὺς μὲν ἀπέχοντας παμπόλλων ἡμερῶν ὁδόν, τοὺς δὲ καὶ μηνῶν, τοὺς δὲ οὐδ' ἑωρακότας πώποτ' αὐτόν, τοὺς δὲ καὶ εὖ εἰδότας ὅτι οὐδ' ἂν 4 ἴδοιεν, καὶ ὅμως ἤθελον αὐτῷ ὑπακούειν. καὶ γὰρ τοι τοσοῦτον διήνεγκε τῶν ἄλλων βασιλέων, καὶ τῶν πατρίους 20 ἄρχασι παρειληφότων καὶ τῶν δι' ἑαυτῶν κτησαμένων, ὥσθ' ὁ μὲν Σκύθης καίπερ παμπόλλων ὄντων Σκυθῶν ἄλλου μὲν οὐδενὸς δύναιτ' ἂν ἔθνους ἐπάρξαι, ἀγαπήν δ' ἂν εἰ τοῦ ἑαυτοῦ ἔθνους ἄρχων διαγένοιτο, καὶ ὁ Θραξ Θρακῶν καὶ ὁ Ἰλλυριὸς Ἰλλυριῶν, καὶ τᾶλλα δὲ ὡσαύτως ἔθνη ἀκούομεν 25 τὰ γοῦν ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἔτι καὶ νῦν αὐτόνομα εἶναι [λέγεται] καὶ λελύσθαι ἀπ' ἀλλήλων. Κῦρος δὲ παραλαβὼν ὡσαύτως

2 ἀγέλην om. CE 3 τοὺς νομέας CAERH 5 ἀλλοφύλοις] ἄλλοις c DG: ἄλλοισι F ἄρχουσὶ τε αὐτῶν c DFG 6 ἀπ' ὑπ' DG 7 αὐτῶν D: ἑαυτῶν CAEH: αὐτῶν c FG 8 ἐνενοούμεθα c F 9 ζῶων εἴη ῥᾶον DFG: εἴη ζῶων om. AH 12 ἑαυτῷ H: αὐτῷ cet. πάμπολλα DFG: πολλὰ CAERH 15 ἦν] ἂν DFG 21 ἑαυτῶν] αὐτῶν C 22 παμπόλλων DFG: πολλῶν CAERH 25 ὡσαύτως ἔθνη CAERH et D mg.: ἔθνη ὡσαύτως ὅσα DFG 26 λέγεται del. Dind.

οὕτω καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα ὀρμηθεὶς σὺν ὀλίγῃ Περσῶν στρατιᾷ ἐκόντων μὲν ἠγήσατο Μήδων, ἐκόντων δὲ Ἑρκανίων, κατεστρέψατο δὲ Σύρους, Ἀσσυρίους, Ἀραβίους, Καππαδόκας, Φρύγας ἀμφοτέρους, Λυδοὺς, Κᾶρας, 5 Φοίνικας, Βαβυλωνίους, ἤρξε δὲ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ Κιλικῶν, ὡσαύτως δὲ Σακῶν καὶ Παφλαγόνων καὶ Μαγαδιδῶν, καὶ ἄλλων δὲ παμπόλλων ἔθνων, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν, ἐπήρξε δὲ καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, καταβὰς δ' ἐπὶ θάλατταν καὶ Κυπρίων καὶ Αἰγυ- 10 πτίων. καὶ τοίνυν τούτων τῶν ἔθνων ἤρξεν οὔτε αὐτῷ 5 ὀμογλώττων ὄντων οὔτε ἀλλήλοις, καὶ ὅμως ἐδυνάσθη ἐφικέσθαι μὲν ἐπὶ τοσαύτην γῆν τῷ ἀφ' ἑαυτοῦ φόβῳ, ὥστε καταπλήξαι πάντας καὶ μηδένα ἐπιχειρεῖν αὐτῷ, ἐδυνάσθη δὲ ἐπιθυμίαν ἐμβαλεῖν τοσαύτην τοῦ [πάντας] αὐτῷ χαρί- 15 ζεσθαι ὥστε αἰετῇ αὐτοῦ γνώμῃ ἀξιοῦν κυβερνᾶσθαι, ἀνηρτήσατο δὲ τοσαῦτα φύλα ὅσα καὶ διελθεῖν ἔργον ἐστίν, ὅποι ἂν ἄρξηται τις πορεύεσθαι ἀπὸ τῶν βασιλείων, ἣν τε πρὸς ἑῷ ἦν τε πρὸς ἐσπέραν ἦν τε πρὸς ἄρκτον ἦν τε πρὸς μεσημβρίαν. ἡμεῖς μὲν δὴ ὡς ἀξίον ὄντα θαυμάζεσθαι τοῦτον 6 10 τὸν ἄνδρα ἐσκεψάμεθα τίς ποτ' ὦν γενεὰν καὶ ποῖαν τινὰ φύσιν ἔχων καὶ ποῖα τινὶ παιδευθεὶς παιδείᾳ τοσοῦτον διήνεγκεν εἰς τὸ ἄρχειν ἀνθρώπων. ὅσα οὖν καὶ ἐπυθόμεθα καὶ ἠσθήσθαι δοκοῦμεν περὶ αὐτοῦ, ταῦτα πειρασόμεθα διηγῆσθαι.

15 Πατὴρ μὲν δὴ ὁ Κῦρος λέγεται γενέσθαι Καμβύσου II

I οὕτω om. CE: οὕτως ARH et DF αὐτόνομα ἔθνη CAERH 4 ἀραβίους AH: ἄραβας cet. κᾶρας] κίλικας CAERH 5 ἤρξε δὲ καὶ DFG 6 μεγαδύγων CAERH 10 οὐθ' ἑαυτῷ DFG 11 ἐδυνήθη R et c DFG 12 ἀφ' om. DFG: ἀμφ' AH 13 ἐδυνήθη R et c DFG 14 ἐπιθυμίαν] ἔρωτα DFG ἐμβαλεῖν AH τοσαύτην τοῦ πάντας R et d G: εἰς τοσαύτην γε πάντας CAEH: εἰς τοσαύτην γένναν τοῦ F: τοσαύτην inter duas lacunas D ἑαυτῷ DFG 15 αἰετῇ om. CAERH ἑαυτοῦ DG 16 ὅσα] ὥστε CAERH ὅπη CAEH 17 ἂν τις ἄρξηται DFG 20 γένναν AH et DFG 21 τινὶ] ποτὲ AH et F παιδείᾳ παιδευθεὶς DFG 25 λέγεται κύρος DFG καμβύσου DG: καμβύσεως A: καμβύσεω cet.

Περσῶν βασιλέως· ὁ δὲ Καμβύσης οὗτος τοῦ Περσειδῶν
γένους ἦν· οἱ δὲ Περσεῖδαι ἀπὸ Περσέως κλήζονται· μητρὸς
δὲ ὁμολογεῖται Μανδάνης γενέσθαι· ἡ δὲ Μανδάνη αὕτη
Ἄστυάγους ἦν θυγάτηρ τοῦ Μήδων γενομένου βασιλέως.
φῦναι δὲ ὁ Κῦρος λέγεται καὶ ἄδεται ἔτι καὶ νῦν ὑπὸ τῶν 5
βαρβάρων εἶδος μὲν κάλλιστος, ψυχὴν δὲ φιλανθρωπότατος
καὶ φιλομαθέστατος καὶ φιλοτιμότατος, ὥστε πάντα μὲν
πόνον ἀνατλήναι, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομεῖναι τοῦ ἐπαι-
2 νεῖσθαι ἕνεκα. φύσιν μὲν δὴ τῆς μορφῆς καὶ τῆς ψυχῆς
τοιαύτην ἔχων διαμνημονεύεται· ἐπαιδευθὴ γε μὴν ἐν 10
Περσῶν νόμοις· οὗτοι δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ
κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι οὐκ ἔνθενπερ ἐν ταῖς πλεί-
σταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλείσται πόλεις
ἀφείσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλει τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ
αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, ἔπειτα 15
προστάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν μηδὲ ἀρπάζειν, μὴ βία
εἰς οἰκίαν παρίεναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν,
μὴ ἀπειθεῖν ἄρχοντι, καὶ τᾶλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἦν
3 δέ τις τούτων τι παραβαίνει, ζημίαν αὐτοῖς ἐπέθεσαν. οἱ
δὲ Περσικοὶ νόμοι προλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν 20
μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται οἱοι πονηροῦ τινος ἢ αἰσχροῦ
ἔργου ἐφίεσθαι. ἐπιμέλονται δὲ ὧδε. ἔστιν αὐτοῖς ἑλευ-
θέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἐνθα τὰ τε βασιλεία καὶ τᾶλλα
ἀρχεῖα πεποιήται. ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὠνια καὶ οἱ ἀγοραῖοι
καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλαίαι ἀπελήλανται εἰς 25

2 ἦν om. CAERH et Suidas 5 φῦναι] εἶναι AH 6 ὁ om. DFG 7 καὶ
φιλοτιμότατος om. AH 8 ἂν τλήναι CE 9 τῆς ψυχῆς
καὶ τῆς μορφῆς DFG 12 οὐκ ἔνθενπερ ἐν Hertlein: οὐκ ἔνθεν
ἔνθενπερ ἐν DG: οὐκ ἔνθεν ὅθεν ἐν F: οὐχ ὁμοίως γὰρ CAERH et d
14 τὸ παιδεύειν DF 15 ἐαυτῶν CARH 16 ἐπειτα προστάττουσιν
DFG: ἐπιτάσσουσιν CAERH 17 μηδὲ] μὴ DFG 18 μηδὲ
ἀπειθεῖν DF 19 τούτων] τῶν τοιούτων CE 20 ζημίας
αὐτοῖς ἐπανάθεσαν CAERH 21 οἱοι DFG: ὥστε CAERH
22 δε CE: δὴ HAG: δὲ δὴ DF 23 αἱ ἀπειροκαλαίαι CAERH
et F

ἄλλον τρόπον, ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν
πεπαιδευμένων εὐκοσμῖα. διήρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ [ἡ περὶ 4
τὰ ἀρχεῖα] τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἔστιν ἐν μὲν παισίν, ἐν
δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ
5 στρατεύσιμα ἔτη γεγυνοῦσι. νόμῳ δ' εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας
ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καὶ
οἱ τέλειοι ἄνδρες, οἱ δὲ γεραιτέροι ἡνίκ' ἂν ἐκάστῳ προ-
χωρῆ, πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς αὐτοὺς δεῖ
παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα σὺν
10 τοῖς γυμνητικοῖς ὄπλοις πλὴν τῶν γεγαμηκότων· οὗτοι δὲ
οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἦν μὴ προρρηθῆ παρεῖναι, οὔτε πολλάκις
ἀπειναὶ καλόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἐκάστῳ τούτων τῶν μερῶν 5
εἰσι δώδεκα· δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διήρηται. καὶ
ἐπὶ μὲν τοῖς παισίν ἐκ τῶν γεραιτέρων ἡρημένοι εἰσὶν οἱ
15 ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ
τοῖς ἐφήβοις ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἱ ἂν αὐ τοὺς ἐφήβους
βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν
οἱ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποι-
οῦντας καὶ τὰ παραγγελόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς·
20 εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ἡρημένοι, οἱ προστα-
τεύουσιν ὅπως καὶ οὗτοι τὰ καθήκοντα ἀποτελώσιν. ἃ δὲ
ἐκάστη ἡλικία προστέτακται ποιεῖν διηγησόμεθα, ὡς μᾶλλον
δηλον γένηται ἢ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πο-
λίται. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες 6
25 διάγουσι μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ

2 ἡ ante περὶ om. CAERH 3 ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα del. Herwerden
3 τὰ om. AH 4 τέτταρα AH et D; cf. etiam Hell. i. 7. 23: εἰς
τέττ(σσ)αρα CER et FG 4 τὰ om. AH 8 ἐν αἷς CER
et DFG: αἷς AH 9 δεῖ αὐτοὺς DFG 10 γυμνητικοῖς DFG
12 τούτῳ CE 13 καὶ ante περσῶν om. H: περσῶν καὶ περσῶν
DGR 14 ἐκ] οἱ ἐκ AH 15 εἰσὶν om. C 16 βελτίους CE
ante ἀποδεικνύναι add. ἂν CAERH 17 αὐ τοὺς D: αὐτοὺς
AH: αὐτοὺς τοὺς cet. 17 βελτίους CAERH 18 παρέξειν δοκῶσι
CAERH 20 οἱ προστατεύουσιν R et DFG: προστατεύουσι
de CAEH: del. Dind. 21 οὗτοι] αὐτοὶ DFG 24 εἰς] οἱ εἰς
D F

πέμπουσιν, οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι οὐ πέμπουσιν. οἱ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἕξεσθαι αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι, τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἕξεσθαι. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιῶντες, ἕξεσθαι τούτοις εἰς τοὺς 5 τελείους ἄνδρας συναλίεσθαι καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν, οἱ δ' ἂν μὴ διαγέωνται ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἱ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγέωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραιτέροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· 10 καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ἣ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι. 16 καὶ νῦν δὲ ἔτι ἐμμένει μαρτύρια καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν δίαιταν. αἰσχροὺς μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστί Πέρσαις καὶ τὸ πτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι, αἰσχροὺς δὲ ἐστί καὶ τὸ 15 ἰόντα ποι φαυρόν γενέσθαι ἢ τοῦ οὐρήσαι ἕνεκα ἢ καὶ ἄλλου τινοῦ τοιούτου. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν ἐδύνατο ποιεῖν, εἰ μὴ καὶ διαίτη μετρία ἐχρῶντο καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλη πη ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν· οὐ δ' ἕνεκα ὁ λόγος ὠρμήθη, 20 νῦν λέξομεν τὰς Κύρου πράξεις ἀρξάμενοι ἀπὸ παιδός.

III | Κύρος γὰρ μέχρι μὲν δώδεκα ἐτῶν ἢ ὀλίγῳ πλέον ταύτῃ τῇ παιδείᾳ ἐπαιδευθή, καὶ πάντων τῶν ἡλικίων διαφέρων ἐφαίνετο καὶ εἰς τὸ ταχὺ μαυθάνειν ἃ δέοι καὶ εἰς τὸ καλῶς καὶ ἀνδρείως ἕκαστα ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτου τοῦ 25

1 οἱ δὲ . . . πέμπουσιν om. C et F 4 αὐτὸν om. C 6 συναλίεσθαι H et DF: συναλίεσθαι CAER et G 7 ἂν μὴ διαγέωνται ἐν E et DFG: ἂν αὐτὸν ἐν τοῖς παισὶ μὴ (quod om. C) διατελέσωσιν ἢ ἐν CAERH ἕρχονται DFG 9 οὕτως CAH 11 post αὕτη add. ἐστὶν ἡ περσῶν καὶ ἡ ἐπιμέλεια αὕτη DF εἶναι] εἶεν CE 14 ἀπομύττειν codd.: corr. Cobet τὸ ante ἀπομύττεσθαι om. AH 15 ἐστί] ἔτι DF 16 ποι Heindorf: pon codd. 19 πη] ποι ER et dG: om. D 20 πάντων τῶν C ἔχω DF 22 γὰρ μέχρι μὲν AH et DF: μὲν γὰρ μέχρι μὲν C: μὲν γὰρ μέχρι E: μὲν γὰρ δὴ μέχρι μὲν R: γὰρ μέχρι G πλείων CAERH: πλείωνων DFG

χρόνου μετεπέμψατο Ἀστυάγης τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς· ἰδεῖν γὰρ ἐπεθύμει, ὅτι ἤκουεν αὐτὸν καλὸν καγαθὸν εἶναι. ἔρχεται δὲ αὐτῇ τε ἡ Μανδάνη πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸν Κύρον τὸν υἱὸν ἔχουσα. ὥς δὲ ἀφίκετο 2 5 τάχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κύρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὄντα, εὐθὺς οἶα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὦν ἠσπάζετό τε αὐτὸν ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο, καὶ ὄρων δὴ αὐτὸν κεκοσμημένον καὶ ὀφθαλμῶν ὑπογραφῇ καὶ χρώματος ἐντρίψει καὶ κόμαις 10 προσθέτοις, ἃ δὴ νόμιμα ἦν ἐν Μήδοις· ταῦτα γὰρ πάντα Μηδικὰ ἐστί, καὶ οἱ πορφυροὶ χιτῶνες καὶ οἱ κἀνδυες καὶ οἱ στρεπτοὶ οἱ περὶ τῇ δέρῃ καὶ τὰ ψέλια τὰ περὶ ταῖς χερσίν, ἐν Πέρσαις δὲ τοῖς οἴκοι καὶ νῦν ἔτι πολὺ καὶ ἐσθῆτες φαυλότεραι καὶ δίαιται εὐτελέστεραι· ὄρων δὴ 15 τὸν κόσμον τοῦ πάππου, ἐμβλέπων αὐτῷ ἔλεγεν· ὦ μήτηρ, ὥς καλὸς μοι ὁ πάππος. ἐρωτώσης δὲ αὐτὸν τῆς μητρὸς πότερος καλλίων αὐτῷ δοκεῖ εἶναι, ὁ πατὴρ ἢ οὗτος, ἀπεκρίνατο ἄρα ὁ Κύρος· ὦ μήτηρ, Περσῶν μὲν πολὺ κάλλιστος ὁ ἐμὸς πατὴρ, Μήδων μὲντοι ὄσων ἐώρακα ἐγὼ καὶ ἐν ταῖς 20 ὁδοῖς καὶ ἐπὶ ταῖς θύραις πολὺ οὗτος ὁ ἐμὸς πάππος κάλλιστος. ἀντασπασζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν 3 ἐνέδυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ ψελίοις ἐτίμα καὶ ἐκόσμη, καὶ εἰ ποι ἐξελαύνει, ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου περιήγεν, ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι. ὁ δὲ Κύρος ἄτε παῖς ὦν καὶ 25 φιλόκαλος καὶ φιλότιμος ἤδετο τῇ στολῇ, καὶ ἵππεύειν μαυθάνων ὑπερέχαιρεν· ἐν Πέρσαις γὰρ διὰ τὸ χαλεπὸν εἶναι καὶ τρέφειν ἵππους καὶ ἵππεύειν ἐν ὀρειῇ οὕσῃ τῇ χώρᾳ καὶ

2 παῖδα ἑαυτῆς CAH: ἑαυτῆς παῖδα E αὐτὸν post καγαθὸν DFG 3 καὶ ἀγαθὸν CAERH 4 τὸν Κύρον del. Hartman 6 φύσει φιλόστοργος ὦν CAERH: φιλόστοργος φύσει DFG 10 προσθέτοις DF γὰρ δὴ DF 12 οἱ post στρεπτοὶ om. DFG δέρῃ CAERH ψέλια AH et F: ψέλια cet.: item § 3 τὰ ante περὶ E: om. cet. 14 δὴ! δὲ CEH 15 καὶ ἐμβλέπων DF 16 ἐρωτησάσης DF τῆς μητρὸς αὐτὸν DFG 20 ταῖς om. CAERH 21 ὁ πάππος αὐτὸν] αὐτὸν ὁ ἀστυάγης DFG 27 καὶ ante ἰδεῖν om. AH

4 ἰδεῖν ἵππον πάνυ σπάνιον ἦν. δειπνῶν δὲ δὴ ὁ Ἀστυάγης
 σὺν τῇ θυγατρὶ καὶ τῷ Κύρῳ, βουλόμενος τὸν παῖδα ὡς
 ἥδιστα δειπνεῖν, ἵνα ἦττον τὰ οἴκαδε ποθοίη, προσῆγεν αὐτῷ
 καὶ παροψίδας καὶ παντοδαπὰ ἐμβάσματα καὶ βρώματα.
 τὸν δὲ Κύρὸν φασὶ λέγειν· ὦ πάππε, ὅσα πράγματα ἔχεις 5
 ἐν τῷ δεῖπνῳ, εἰ ἀνάγκη σοὶ ἐπὶ πάντα τὰ λεκάρια ταῦτα
 διατείνειν τὰς χεῖρας καὶ ἀπογεύεσθαι τούτων τῶν παντοδα-
 πῶν βρωμάτων. τί δέ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐ γὰρ πολὺ
 σοὶ δοκεῖ εἶναι κάλλιον τόδε τὸ δεῖπνον τοῦ ἐν Πέρσαις;
 τὸν δὲ Κύρῳ πρὸς ταῦτα ἀποκρίνασθαι [λέγεται]. Οὐκ, ὦ 10
 πάππε, ἀλλὰ πολὺ ἀπλουστέρα καὶ εὐθυτέρα παρ' ἡμῶν ἢ
 ὁδός ἐστιν ἐπὶ τὸ ἐμπλησθῆναι ἢ παρ' ὑμῶν· ἡμᾶς μὲν γὰρ
 ἄρτος καὶ κρέα εἰς τοῦτο ἄγει, ὑμεῖς δὲ εἰς μὲν τὸ αὐτὸ ἡμῶν
 σπεύδετε, πολλοὺς δὲ τινὰς ἐλιγμοὺς ἄνω καὶ κάτω πλανώ-
 5 μνοι μόνις ἀφικνεῖσθε ὅποι ἡμεῖς πάλαι ἤκομεν. Ἄλλ', ὦ 15
 παῖ, φάναι τὸν Ἀστυάγην, οὐκ ἀχθόμενοι ταῦτα περιπλανώ-
 μεθα· γεγόμενος δὲ καὶ σύ, ἔφη, γνώση ὅτι ἡδέα ἐστίν.
 Ἄλλὰ καὶ σέ, φάναι τὸν Κύρῳ, ὄρῳ, ὦ πάππε, μυσσαττό-
 μενον ταῦτα τὰ βρώματα. καὶ τὸν Ἀστυάγην ἐπερέσθαι·
 Καὶ τίνοι δὴ σὺ τεκμαιρόμενος, ὦ παῖ, λέγεις; Ὅτι σε, φάναι, 20
 ὄρῳ, ὅταν μὲν τοῦ ἄρτου ἄψη, εἰς οὐδὲν τὴν χεῖρα ἀπο-
 ψώμενον, ὅταν δὲ τούτων τινὸς θίγῃς, εὐθὺς ἀποκαθαίρει
 τὴν χεῖρα εἰς τὰ χειρόμακτρα, ὡς πάνυ ἀχθόμενος ὅτι πλέα
 6 σοὶ ἀπ' αὐτῶν ἐγένετο. πρὸς ταῦτα δὲ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν·
 Εἰ τοίνυν οὕτω γινώσκεις, ὦ παῖ, ἀλλὰ κρέα γε εὐωχοῦ, 25
 ἵνα νεανίας οἴκαδε ἀπέλθῃς. ἅμα δὲ ταῦτα λέγοντα πολλὰ

1 πάνυ σπάνιον ἦν CAEH: σπάνιον ἦν R: πάνυ σπάνιον DF:
 σπάνιον G δὴ om. DG 2 ante τῷ add. σὺν AH et F 3 ἦττον]
 ὡς ἥδιστα DF: ὡς ἥσσον G τὰ om. AH προσῆγεν CAERH et
 Athenaeus: προσῆγαγεν DFG 5 φασὶ Herwerden: ἔφασαν codd.
 ὅσα τε AH 6 τὰ om. AH λεκάρια CER et Dg 9 εἶναι post
 δεῖπνον DFG 10 λέγεται del. Cobet οὐκ CAERH: οὐχὶ DFG
 12 ἡμᾶς c DFG: παρ' ἡμῶν CAERH 13 κρέας DFG ἀπάγει
 CAERH 15 ὅποι R et DF: ὅπη CAEH et G 7 ἔφη καὶ
 σὺ DFG post ἡδέα add. ταῦτα c DFG 18 ὄρῳ post βρώματα DF
 19 ἐπερέσθαι codd.: corr. d: item § 8 20 ταῦτα λέγεις οὕτως DF
 22 ἀποκαθαίρει CAH et DF: ἀποκαθαίρη G 23 καταπλέα DF

αὐτῷ παραφέρειν καὶ θήρεια καὶ τῶν ἡμέρων. καὶ τὸν Κύρῳ,
 ἐπεὶ ἑώρα πολλὰ τὰ κρέα, εἰπεῖν· Ἡ καὶ δίδως, φάναι, ὦ
 πάππε, πάντα ταῦτά μοι τὰ κρέα ὅ τι ἂν βούλωμαι αὐτοῖς
 χρῆσθαι; Νὴ Δία, φάναι, ὦ παῖ, ἔγωγέ σοι. ἐνταῦθα δὴ 7
 5 τὸν Κύρῳ λαβόντα τῶν κρεῶν διαδιδόναι τοῖς ἀμφὶ τὸν
 πάππον θεραπευταῖς, ἐπιλέγοντα ἑκάστῳ· Σοὶ μὲν τοῦτο ὅτι
 προθύμως με ἵππεύειν διδάσκεις, σοὶ δ' ὅτι μοι παλτὸν
 ἔδωκας· [ἔν] γὰρ τοῦτ' ἔχω· σοὶ δ' ὅτι τὸν πάππον καλῶς
 θεραπεύεις, σοὶ δ' ὅτι μου τὴν μητέρα τιμᾶς· τοιαῦτα
 10 ἐποίει, ἕως διεδίδου πάντα ἃ ἔλαβε κρέα. Σάκας δέ, φάναι 8
 τὸν Ἀστυάγην, τῷ οἰνοχόῳ, ὃν ἐγὼ μάλιστα τιμῶ, οὐδὲν
 δίδως; ὁ δὲ Σάκας ἄρα καλὸς τε ὢν ἐτύγχανε καὶ τιμῆν
 ἔχων προσάγειν τοὺς δεομένους Ἀστυάγους καὶ ἀποκωλύειν
 οὐς μὴ καιρὸς αὐτῷ δοκοίη εἶναι προσάγειν. καὶ τὸν
 15 Κύρῳ ἐπερέσθαι προπετῶς ὡς ἂν παῖς μηδέπω ὑποπτήσων·
 Διὰ τί δὴ, ὦ πάππε, τοῦτον οὕτω τιμᾶς; καὶ τὸν Ἀστυάγην
 σκώψαντα εἰπεῖν· Οὐχ ὄρῳ, φάναι, ὡς καλῶς οἰνοχοεῖ καὶ
 εὐσχημόνως; οἱ δὲ τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομφῶς
 τε οἰνοχοοῦσι καὶ καθαρείως ἐγχεοῦσι καὶ διδῶσι τοῖς
 20 τρισὶ δακτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην καὶ προσφέρουσιν
 ὡς ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἔκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πίνειν.
 Κέλευσον δὴ, φάναι, ὦ πάππε, τὸν Σάκαν καὶ ἐμοὶ δοῦναι 9
 τὸ ἔκπωμα, ἵνα καγὼ καλῶς σοὶ πιεῖν ἐγχείας ἀνακτήσωμαι
 σε, ἢν δύνωμαι. καὶ τὸν κελεύσαι δοῦναι. λαβόντα δὲ
 15 τὸν Κύρῳ οὕτω μὲν δὴ εὖ κλύσαι τὸ ἔκπωμα ὥσπερ τὸν
 Σάκαν ἑώρα, οὕτω δὲ στήσαντα τὸ πρόσωπον σπουδαίως
 καὶ εὐσχημόνως πως προσενεγκεῖν καὶ ἐνδοῦναι τὴν φιάλην

1 θήρεια c: θηρία cet. 2 δίδως μοι φάναι DF 3 πάντα
 ταῦτα CAEGH: ταῦτα CR: ταῦτα πάντα DF μοι om. DF
 ἢν βούλωμαι] βούλωμαι CAEGRH 6 τοῦτο δίδωμι DF
 8 ἔδωκας τοῦτο DF 10 ποιεῖν DF διαδοῦναι DF 11 ἐν]
 τὸν CAEGRH 12 τε] γε CAEGRH 16 δὴ om. E et D
 19 καθαρείως D: καθαρῶς vel καθαρῶς cet. 20 τὰς φιάλας DF
 21 εὐληπτότατον AG 22 ὦ om. CAEGRH 23 ἐκχείας
 HAG 24 δὲ CE et F: δὴ cet. 25 δὴ om DF τὸν
 σάκαν CR et DF: σάκαν cet.

τῷ πάππῳ ὥστε τῇ μητρὶ καὶ τῷ Ἀστυάγει πολλὴν γέλωτα παρασχεῖν. καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Κῦρον ἐκγελάσαντα ἀναπηδήσαι πρὸς τὸν πάππον καὶ φιλοῦντα ἅμα εἰπεῖν· Ὡς Σάκα, ἀπόλωλας· ἐκβαλῶ σε ἐκ τῆς τιμῆς· τά τε γὰρ ἄλλα, φάμαι, σοῦ κάλλιον οἰνοχόησω καὶ οὐκ ἐκπίομαι αὐτὸς τὸν 5 οἶνον. οἱ δ' ἄρα τῶν βασιλέων οἰνοχόοι, ἐπειδὴν διδῶσι τὴν φιάλην, ἀρύσαντες ἀπ' αὐτῆς τῷ κυάθῳ εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα ἐγχεάμενοι καταρροφούσι, τοῦ δὴ εἰ φάρμακα 10 ἐγχεοῖεν μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς. ἐκ τούτου δὴ ὁ Ἀστυάγης ἐπισκώπτων, Καὶ τί δή, ἔφη, ὦ Κῦρε, τὰλλα μιμούμενος τὸν 10 Σάκαν οὐ κατερρόφησας τοῦ οἴνου; Ὅτι, ἔφη, νῆ Δία ἐδεδοίκειν μὴ ἐν τῷ κρατήρι φάρμακα μεμιγμένα εἶη. καὶ γὰρ ὅτε εἰστίασας σὺ τοὺς φίλους ἐν τοῖς γενεθλίοις, σαφῶς κατέμαθον φάρμακα ὑμῖν αὐτὸν ἐγχεάντα. Καὶ πῶς δὴ σὺ τοῦτο, ἔφη, ὦ παῖ, κατέγνωσ; Ὅτι νῆ Δί' ὑμᾶς ἐώρων καὶ 15 ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασι σφαλλομένους. πρῶτον μὲν γὰρ ἂ οὐκ ἔατε ἡμᾶς τοὺς παῖδας ποιεῖν, ταῦτα αὐτοὶ ἐποιεῖτε. πάντες μὲν γὰρ ἅμα ἐκεκράγετε, ἐμανθάνετε δὲ οὐδὲν ἀλλήλων, ἦδτε δὲ καὶ μάλα γελοίως, οὐκ ἀκροώμενοι δὲ τοῦ ἄδοντος ὠμνύετε ἄριστα ἄδειν· λέγων δὲ ἕκαστος ὑμῶν τὴν ἑαυτοῦ 20 ῥώμην, ἔπειτ' εἰ ἀνασταίητε ὀρχησόμενοι, μὴ ὅπως ὀρχεῖσθαι ἐν ῥυθμῷ, ἀλλ' οὐδ' ὀρθοῦσθαι ἐδύνασθε. ἐπελέλησθε δὲ παντάπασιν σὺ τε ὅτι βασιλεὺς ἦσθα, οἳ τε ἄλλοι ὅτι σὺ ἄρχων. τότε γὰρ δὴ ἔγωγε καὶ πρῶτον κατέμαθον ὅτι τοῦτ' ἄρ' ἦν ἡ ἰσηγορία ὃ ὑμεῖς τότ' ἐποιεῖτε· οὐδέποτε γοῦν 25 11 ἐσιωπάτε. καὶ ὁ Ἀστυάγης λέγει· Ὁ δὲ σὸς πατήρ, ὦ παῖ, πίνων οὐ μεθύσκειται; Οὐ μὰ Δί', ἔφη. Ἀλλὰ πῶς ποιεῖ;

1 ἄστυάγῃ CER et F 6 δ' ἄρα] γὰρ DF διδῶσι CA EGH : ἐνδιδῶσι DF 8 ἐκχεάμενοι HAG καταρροφῶσι CE et D 9 ἐκ- χέοιεν CAGH 10 ἔφη ante καὶ DF 11 οὐ κατερρόφησας Hude : οὐκ ἀπερρόφησας codd. νῆ δὲ ἔφη DF 13 εἰστίας DF 14 ἐγ- χέοντα DF 15 ὑμᾶς ἔφη R et DF 17 εἴατε CA EGRH & post ταῦτα HAG ποιεῖτε HAG 20 post ὠμνύετε add. δὲ ARH 21 ἔπειτ' εἰ R : ἐπεὶ τε CA EGH : ἐπεὶ DF 22 ἐπιλέλησθε C 23 τε post σὺ om. CE 24 καὶ om. CE 26 εἶπεν DF πατήρ ἔφη HAG 27 ἔφη om. DF

Διψῶν παύεται, ἄλλο δὲ κακὸν οὐδὲν πάσχει· οὐ γὰρ, οἶμαι, ὦ πάππε, Σάκας αὐτῷ οἰνοχοεῖ. καὶ ἡ μήτηρ εἶπεν· Ἀλλὰ τί ποτε σὺ, ὦ παῖ, τῷ Σάκῃ οὕτω πολεμεῖς; τὸν δὲ Κῦρον εἰπεῖν· Ὅτι νῆ Δία, φάμαι, μισῶ αὐτόν· πολλάκις γὰρ με 5 πρὸς τὸν πάππον ἐπιθυμοῦντα προσδραμεῖν οὗτος ὁ μιαιώ- τatos ἀποκωλύει. ἀλλ' ἰκετεύω, φάμαι, ὦ πάππε, δός μοι τρεῖς ἡμέρας ἄρξαι αὐτοῦ. καὶ τὸν Ἀστυάγην εἰπεῖν· Καὶ πῶς ἂν ἄρξαις αὐτοῦ; καὶ τὸν Κῦρον φάμαι· Στὰς ἂν ὥσπερ οὗτος ἐπὶ τῇ εἰσόδῳ, ἔπειτα ὅποτε βούλοιο παριέναι ἐπ' 10 ἄριστον, λέγοιμ' ἂν ὅτι οὐπω δυνατὸν τῷ ἀρίστῳ ἐντυχεῖν· σπουδάξει γὰρ πρὸς τινας· εἴθ' ὅποτε ἦκοι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, λέγοιμ' ἂν ὅτι λούται· εἰ δὲ πάνυ σπουδάξοι φαγεῖν, εἵποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξίν ἐστιν· ἕως παρατείναιμι τοῦτον ὥσπερ οὗτος ἐμὲ παρατείνει ἀπὸ σοῦ κωλύων. τοσαύτας μὲν 12 αὐτοῖς εὐθυμίας παρεῖχεν ἐπὶ τῷ δείπνῳ· τὰς δ' ἡμέρας, εἴ τινος αἰσθοῖτο δεόμενον ἢ τὸν πάππον ἢ τὸν τῆς μητρὸς ἀδελφόν, χαλεπὸν ἦν ἄλλον φθάσαι τοῦτο ποιήσαντα· ὃ τι γὰρ δύναιτο ὁ Κῦρος ὑπερέχαιρεν αὐτοῖς χαριζόμενος.

Ἐπεὶ δὲ ἡ Μανδάνη παρεσκευάζετο ὡς ἀπιούσα πάλιν 13 10 πρὸς τὸν ἄνδρα, ἐδέετο αὐτῆς ὁ Ἀστυάγης καταλιπεῖν τὸν Κῦρον. ἡ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι βούλοιο μὲν ἅπαντα τῷ πατρὶ χαρίζεσθαι, ἄκουτα μέντοι τὸν παῖδα χαλεπὸν εἶναι νομίζειν καταλιπεῖν. ἔνθα δὴ ὁ Ἀστυάγης λέγει πρὸς τὸν Κῦρον· Ὡς παῖ, ἦν μένης παρ' ἐμοί, πρῶτον μὲν τῆς παρ' ἐμὲ 14 15 εἰσόδου σοι οὐ Σάκας ἄρξει, ἀλλ' ὅποταν βούλη εἰσιέναι ὡς ἐμέ, ἐπὶ σοὶ ἔσται· καὶ χάριν σοι εἴσομαι ὅσῳ ἂν πλεονάκις εἰσῆς ὡς ἐμέ. ἔπειτα δὲ ἵπποις τοῖς ἐμοῖς χρῆση καὶ ἄλλοις ὅποσοις ἂν βούλη, καὶ ὅποταν ἀπίης, ἔχων ἅπει οὐς ἂν αὐτὸς ἐθέλῃς. ἔπειτα δὲ ἐν τῷ δείπνῳ ἐπὶ τὸ μετρίως σοι

3 οὕτως CE et D 4 μισεῖ CE : μισοῖ AH 8 δὴ ἂν DF 9 εἰσιέναι DF 10 τῷ ἀρίστῳ] αὐτῷ (i. q. τῷ βασιλεῖ) Hartman 11 εἴθ' ὅποταν AGRH : εἴτα ὅποταν CE : εἰ δὲ πάλιν DF ἦκη D γρ. 12 λούται R et D : λούεται cet. εἰ] ἐπειδὴν CA EGRH σπουδάξῃ Cr 16 τινος dg : τινα cet. 19 ἐπειδὴ DF 28 ὅταν DF ἅπει] ἀπίοις AEH : ἀπίης G (om. C) 29 δὲ ἐν] μὲν HAG

δοκοῦν ἔχειν ὁποῖαν βούλει ὁδὸν πορεύσῃ. ἔπειτα τά τε νῦν
 ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία δίδωμί σοι καὶ ἄλλα παντοδαπὰ
 συλλέξω, ἃ σὺ ἐπειδὰν τάχιστα ἱππεύειν μάθῃς, διώξῃ, καὶ
 τοξεύων καὶ ἀκουτίζων καταβαλεῖς ὥσπερ οἱ μεγάλοι ἄνδρες.
 καὶ παῖδας δέ σοι ἐγὼ συμπαίστορας παρέξω, καὶ ἄλλα 5
 15 ὅποσα ἂν βούλῃ λέγων πρὸς ἐμέ οὐκ ἀτυχήσεις. ἐπεὶ ταῦτα
 εἶπεν ὁ Ἀστυάγης, ἡ μήτηρ διηρώτα τὸν Κῦρον πότερον
 βούλοιο μένειν ἢ ἀπιέναι. ὁ δὲ οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλὰ ταχὺ
 εἶπεν ὅτι μένειν βούλοιο. ἐπερωτηθεὶς δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς
 μητρὸς διὰ τί εἰπεῖν λέγεται. Ὅτι οἴκοι μὲν τῶν ἡλικίων καὶ 10
 εἰμὶ καὶ δοκῶ κράτιστος εἶναι, ὦ μήτηρ, καὶ ἀκουτίζων καὶ
 τοξεύων, ἐνταῦθα δὲ οἶδ' ὅτι ἱππεύων ἡττων εἰμὶ τῶν ἡλικίων.
 καὶ τοῦτο εὐ ἴσθι, ὦ μήτηρ, ἔφη, ὅτι ἐμὲ πάνυ ἀνιᾶ. ἦν δέ
 με καταλίπῃς ἐνθάδε καὶ μάθω ἱππεύειν, ὅταν μὲν ἐν Πέρσαις
 15 ᾧ, οἰμαί σοι ἐκείνους τοὺς ἀγαθοὺς τὰ περικὰ ῥαδίως νική-
 σεις, ὅταν δ' εἰς Μήδους ἔλθω, ἐνθάδε πειράσομαι τῷ πάππῳ
 ἀγαθῶν ἱππέων κράτιστος ὢν ἱππεὺς συμμαχεῖν αὐτῷ. τὴν
 16 δὲ μητέρα εἰπεῖν. Τὴν δὲ δικαιοσύνην, ὦ παῖ, πῶς μαθήσῃ
 ἐνθάδε ἐκεῖ ὄντων σοι τῶν διδασκάλων; καὶ τὸν Κῦρον φά-
 ναι. Ἄλλ', ὦ μήτηρ, ἀκριβῶς ταῦτά γε οἶδα. Πῶς σὺ 20
 οἶσθα; τὴν Μανδάνην εἰπεῖν. Ὅτι, φάναι, ὁ διδάσκαλός
 με ὡς ἤδη ἀκριβοῦντα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἄλλοις καθίστη
 δικάζειν. καὶ τοίνυν, φάναι, ἐπὶ μιᾷ ποτε δίκη πληγὰς
 17 ἔλαβον ὡς οὐκ ὀρθῶς δικάσας. ἦν δὲ ἡ δίκη τοιαύτη. παῖς
 μέγας μικρὸν ἔχων χιτῶνα παῖδα μικρὸν μέγαν ἔχοντα 25
 χιτῶνα ἐκδύσας αὐτὸν τὸν μὲν ἑαυτοῦ ἐκείνον ἡμφίεσε, τὸν
 δ' ἐκείνου αὐτὸς ἐνέδν. ἐγὼ οὖν τούτοις δικάζων ἔγνων

1 βούλη AH νῦν ὄντα DF 3 διώξεις R 5 συμπαί(vel ἐ)κ-
 7 κῦρον] παῖδα CE 6 ὅσα DFG βούλει CE ἐπεὶ δὲ DF
 7 κῦρον] παῖδα CE 6 ὅσα DFG βούλει CE ἐπεὶ δὲ DF
 12 ἐνθάδε DF pr. 12 ἐνθάδε DF εὐ οἶδ'(α)
 DFG 13 ὅτι om. CE 14 ἐνθάδε] ἐνταῦθα CE 17 ἀγαθῶς
 ἱππεύων CAEGH: ἀγαθὸς ἱππεύων G 20 ἀκριβῶς ταῦτά γε οἶδα CE:
 ἀκριβῶς ταῦτά γε ἤδη HAG: ἀκριβῶ ταῦτά γε ἤδη HR: ἀκριβῶς ταῦτην
 γε οἶδα DF 21 εἰπεῖν ante τὴν DF 22 ἤδη] ἤδει CEH et D
 25 ἔτερον παῖδα DF 26 αὐτὸν del. Hartman ἡμφίε(α E)σεν CE
 27 γοῦν ER et D

βέλτιον εἶναι ἀμφοτέροις τὸν ἀρμόττοντα ἐκάτερον χιτῶνα
 ἔχειν. ἐν τούτῳ δὲ με ἔπαισεν ὁ διδάσκαλος, λέξας ὅτι
 ὀπότε μὲν τοῦ ἀρμόττοντος εἶην κριτῆς, οὕτω δέοι ποιεῖν,
 ὀπότε δὲ κρῖναι δέοι ποτέρου ὁ χιτῶν εἶη, τοῦτ' ἔφη σκε-
 5 πτέον εἶναι τίς κτῆσις δικαία ἐστί, πότερα τὸ βία ἀφελόμενον
 ἔχειν ἢ τὸ ποιησάμενον ἢ πριάμενον κεκτῆσθαι. ἐπεὶ δὲ [ἔφη]
 τὸ μὲν νόμιμον δίκαιον εἶναι, τὸ δὲ ἄνομον βίαιον, σὺν τῷ
 νόμῳ ἐκέλευεν αἰετὸν τὸν δικαστὴν τὴν ψήφον τίθεσθαι. οὕτως
 ἐγὼ σοι, ὦ μήτηρ, τά γε δίκαια παντάπασιν ἤδη ἀκριβῶ· ἦν
 10 δέ τι ἄρα προσδέωμαι, ὁ πάππος με, ἔφη, οὗτος ἐπιδιδάξει.
 Ἄλλ' οὐ ταῦτά, ἔφη, ὦ παῖ, παρὰ τῷ πάππῳ καὶ ἐν Πέρσαις 18
 δίκαια ὁμολογεῖται. οὗτος μὲν γὰρ τῶν ἐν Μήδοις πάντων
 ἑαυτὸν δεσπότην πεποίηκεν, ἐν Πέρσαις δὲ τὸ ἴσον ἔχειν
 δίκαιον νομίζεται. καὶ ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ τὰ τεταγμένα
 15 μὲν ποιεῖ τῇ πόλει, τὰ τεταγμένα δὲ λαμβάνει, μέτρον δὲ
 αὐτῷ οὐχ ἡ ψυχὴ ἀλλ' ὁ νόμος ἐστίν. ὅπως οὖν μὴ ἀπολή
 μαστιγούμενος, ἐπειδὰν οἴκοι ἦς, ἂν παρὰ τούτου μαθῶν
 ἡκῆς ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἐστί τὸ πλεόν
 οἰεσθαι χρῆναι πάντων ἔχειν. Ἄλλ' ὁ γε σὸς πατὴρ, εἶπεν
 20 ὁ Κῦρος, δειωτέρός ἐστιν, ὦ μήτηρ, διδάσκειν μείον ἢ πλεόν
 ἔχειν· ἢ οὐχ ὄρας, ἔφη, ὅτι καὶ Μήδους ἅπαντας δεδίδαχεν

1 ἀρμόζοντα codd. 2 ἐν τούτῳ ad AEGH, unde ἐν τούτῳ δὲ
 scripsi: ἐν τούτῳ δ' ad CR: ἐν δὲ τούτῳ c DF: ἐπὶ δὲ τούτῳ Weiske
 λέγων c DF 3 ἀρμόττοντος F: ἀρμόζοντος cet. εἶην c: εἶης CE:
 εἶη AGRH: κατασταθεῖην post ὀπότε μὲν DF 4 ποτέρου CAERH:
 ὀποτέρου DFG 5 τὸ H: τὸν cet. μία AH rescripti 6 τὸ
 ΛΗ: τὸν cet. ποιησάμενον] ποιῆσαι μόνον AH 6-8 ἔπειτα δ'
 ἔφη... σὺν τῷ νόμῳ οὖν DF: ἐπεὶ δ' ἔφη... σὺν τῷ νόμῳ οὖν R, unde
 ἐπεὶ δ', ἔφη, ... σὺν τῷ νόμῳ (om. οὖν) Dind., sed vix ferri potest ea
 verbi ἔφη structura (cf. quae praecedunt): ἐπειδὰν δ' ἔγνων c HAG
 (sine οὖν): ἔφη del. Hartman 8 ἐκέλευεν αἰετὸν c: ἐκέλευε
 δεῖν DF τὴν om. c AEGRH 9 σοι ἔφη DF 10 προσδέωμαι
 CE 11 παρὰ τε R et DF 12 τὰ δίκαια C et DF 13 πεποίηκε
 καὶ DF 14 ὁ πρῶτος πατὴρ C: ὁ σὸς πρῶτος πατὴρ cet.: ὁ σὸς
 πατὴρ πρῶτος Schneider τὰ om. R et DF 15 ποιεῖ & ποιεῖ
 E mg. R et DF τὰ om. AH 16 ψυχῇ] τυχῇ C γρ. E γρ. R
 et DF 17 ἦς fort. H pr.: ἦς vel εἶης codd. 18 πλεόν
 R et DF: πλείον cet. 20 πλεόν] πλείον codd. 21 ἢ οὐχ...
 ἔχειν om. CAEGH

αὐτοῦ μείον ἔχει; ὥστε θάρρει, ὡς ὁ γε σὸς πατήρ οὐτ' ἄλλον οὐδένα οὐτ' ἐμὲ πλεονεκτεῖν μαθόντα ἀποπέμψει.

IV Τοιαῦτα μὲν δὴ πολλὰ ἐλάλει ὁ Κύρος· τέλος δὲ ἡ μὲν μήτηρ ἀπήλθε, Κύρος δὲ κατέμεινε καὶ αὐτοῦ ἐτρέφετο. καὶ ταχὺ μὲν τοῖς ἡλικιώταις συνεκέκρατο ὥστε οἰκείως δια- 5 κείσθαι, ταχὺ δὲ τοὺς πατέρας αὐτῶν ἀνήρητο, προσίων καὶ ἐνδηλος ἂν ὅτι ἡσπάζετο αὐτῶν τοὺς υἱεῖς, ὥστε εἴ τι τοῦ βασιλέως δέοιτο, τοὺς παῖδας ἐκέλευον τοῦ Κύρου δεῖσθαι διαπράξασθαι σφίσι, ὁ δὲ Κύρος, ὅτι δέοιτο αὐτοῦ οἱ παῖδες, διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ φιλοτιμίαν περὶ παντὸς ἐποιεῖτο 10 διαπράττεσθαι, καὶ ὁ Ἀστυάγης δὲ ὅτι δέοιτο αὐτοῦ ὁ Κύρος οὐδὲν ἐδύνατο ἀντέχειν μὴ οὐ χαρίζεσθαι. καὶ γὰρ ἀσθενήσαντος αὐτοῦ οὐδέποτε ἀπέλειπε τὸν πάππον οὐδὲ κλαίων ποτὲ ἐπαύετο, ἀλλὰ δηλὸς ἦν πᾶσιν ὅτι ὑπερεφοβεῖτο μὴ οἱ ὁ πάππος ἀποθάνῃ· καὶ γὰρ ἐκ νυκτὸς εἴ τινος δέοιτο 15 Ἀστυάγης, πρῶτος ἡσθάνετο Κύρος καὶ πάντων ἀοκνότερα ἀνεπήδα ὑπηρετήσων ὅτι οἴοιτο χαριεῖσθαι, ὥστε παντάπασιν ἀνεκτῆσατο τὸν Ἀστυάγην.

3 Καὶ ἦν μὲν ἴσως πολυλογώτερος, ἅμα μὲν διὰ τὴν παιδείαν, ὅτι ἠναγκάζετο ὑπὸ τοῦ διδασκάλου καὶ διδόναι λόγον ὧν 20 ἐποίει καὶ λαμβάνειν παρ' ἄλλων, ὅποτε δικάζοι, ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ φιλομαθῆς εἶναι πολλὰ μὲν αὐτὸς αἰεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ' ἄλλων ἐρωτῶτο, διὰ τὸ ἀγχίνους εἶναι ταχὺ ἀπεκρίνετο, ὥστ' ἐκ πάντων τούτων ἡ πολυλογία συνελέγετο αὐτῷ· ἀλλ' ὥσπερ 25 γὰρ ἐν σώματι, ὅσοι νέοι ὄντες μέγεθος ἔλαβον, ὁμῶς ἐμφαίνεται τὸ νεαρὸν αὐτοῖς ὁ κατηγορεῖ τὴν ὀλιγοετίαν,

1 αὐτοῦ R: ἐαυτοῦ DF 2 ἐμὲ μὴ διδάξας DF ἀποπέμψεται DF
4 κατέμεινε C: κατέμεινε cet. 6 ἀνήρητο R et D: ἀνεκτῆσατο
CAEGH et F 7 εἴ τι R: ἐπεὶ CAEGH: καὶ εἴ τι DF 8 τοῦ
om. R et DF 9 ὅτι DF: εἰ cet. 11 δὲ om. CAEGRH
12 ἀντιλέγειν R et DF G mg. 13 ἀπέλειπε Stephanus: ἀπέλιπε codd.
14 ἀλλὰ om. DF δηλός τε CH et D: δηλός δὲ F μὴ] ὅτι μὴ
CAEGH 15 οἱ om. AE et G ἀποθάνοι DF 16 ὁ κύρος DF
19 ἴσως ὁ κύρος c R et DF post πολυλογώτερος add. ἢ ὡς παιδίσκος ἔτι
ἀνηβος ἂν DFG mg. 24 ἀπεκρίνατο CAEGH 26 σώμασιν DF

οὕτω καὶ Κύρου ἐκ τῆς πολυλογίας οὐ θράσος διεφαίνετο, ἀλλ' ἀπλότης καὶ φιλοστοργία, ὥστ' ἐπεθύμει ἂν τις ἔτι πλείω αὐτοῦ ἀκούειν ἢ σιωπῶντι παρεῖναι.

Ἦς δὲ προῆγεν αὐτὸν ὁ χρόνος σὺν τῷ μεγέθει εἰς ὥραν 4 τοῦ πρόσηβον γενέσθαι, ἐν τούτῳ δὴ τοῖς μὲν λόγοις μανο- 5 τέροις ἐχρήτο καὶ τῇ φωνῇ ἡσυχαιτέρα, αἰδοῦς δ' ἐνεπίμπλατο ὥστε καὶ ἐρυθραίνεσθαι ὅποτε συντυγχάνοι τοῖς πρεσβυ- τέροις, καὶ τὸ σκυλακῶδες τὸ πᾶσιν ὁμοίως προσπίπτειν οὐκ ἐθ' ὁμοίως προπετὲς εἶχεν. οὕτω δὴ ἡσυχαιτέρος μὲν 10 ἦν, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις πάμπαν ἐπίχαρις. καὶ γὰρ ὅσα διαγωνίζονται πολλάκις ἡλικίες πρὸς ἀλλήλους, οὐχ ἂ κρείττων ἦδει ὧν, ταῦτα προουκαλεῖτο τοὺς συνόντας, ἀλλ' ἄπερ εἴ ἦδει ἑαυτὸν ἥττονα ὄντα, ἐξήρχε, φάσκων κάλλιον αὐτῶν ποιήσων, καὶ κατήρχεν ἤδη ἀναπηδῶν ἐπὶ τοὺς ἵππους ἢ διατοξευσό- 15 μενος ἢ διακοντιούμενος ἀπὸ τῶν ἵππων οὐπω πᾶν ἐποχος ὧν, ἥττώμενος δὲ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτῷ μάλιστα ἐγέλα. ὡς δ' 5 οὐκ ἀπεδίδρασκεν ἐκ τοῦ ἥττώσθαι εἰς τὸ μὴ ποιεῖν ὁ ἥττώτο, ἀλλ' ἐκαλινδεῖτο ἐν τῷ πειρᾶσθαι αὐθις βέλτιον ποιεῖν, ταχὺ μὲν εἰς τὸ ἴσον ἀφίκετο τῇ ἵππικῇ τοῖς ἡλιξι, ταχὺ δὲ παρήει 20 διὰ τὸ ἐρᾶν τοῦ ἔργου, ταχὺ δὲ τὰ ἐν τῷ παραδείσῳ θηρία ἀνηλώκει διώκων καὶ βάλλων καὶ κατακαίνων, ὥστε ὁ Ἀστυάγης οὐκ ἐτ' εἶχεν αὐτῷ συλλέγειν θηρία. καὶ ὁ Κύρος αἰσθόμενος ὅτι βουλόμενος οὐ δύναιτό οἱ ζῶντα πολλὰ παρέχειν, ἔλεγε πρὸς αὐτόν· ὦ πάππε, τί σε δεῖ θηρία 15 ζητοῦντα πράγματ' ἔχειν; ἀλλ' ἂν ἐμὲ ἐκπέμπης ἐπὶ θήραν

2 ὥστε καὶ DF ἐπεθύμει ἂν τις DF: ἐπιθυμίαν τις εἶχεν cet.
3 ἢ σιωπῶντι παρεῖναι del. Hartman 4 προῆγεν CAEH 5 γί-
γνεσθαι DF μανο(ω D)τέροις DF: βραχυτέροις cet. 6 ἡσυχαιτέρα
CEG et D 7 ἐρυθραίνεσθαι AH 8 ἐς τὸ σκυλακῶδες . . . προπετῶς
H. J. Müller τὸ πᾶσι προσπίπτειν προπετῶς Leonclavius ὁμοίως
om. DF 9 προπετὲς del. Cobet: προπετῶς DF δὲ DF 12 ἦδει
ἂν] ἦδη ἦν CAEGH 13 ταῦτα ἐξήρχε R et DF 14 ἦδη ἀναπηδῶν
H et c F: ἢ διαναπηδῶν CAEGH et D διατοξευόμενος ἢ διακοντιού-
μενος CE: διακοντιζόμενος ἢ διατοξευόμενος DF 16 αὐτῷ CE 17 ὁ
om. C: ἢ DF: ὡς E 18 ἐκαλινδεῖτο R et Stob.: cf. ad Exped. iv. 8. 28
βελτίων DF 20 δὲ καὶ DF 22 οὐκ ἐτ' εἶχεν] οὐκ ἐπέειχεν CAEH:
οὐκ ἐπέειγεν G 23 δύναται G et DF οἱ om. CAEH